

## ATVĒRTIE DATI

### Kas ir atvērtie dati?

**Atvērtie dati** ir atvērtā formātā publicēti mašīnlasāmi dati ar tādu licenci, kas ļauj tos atkārtoti izmantot.

Atvērto datu potenciāls slēpjas valsts un pašvaldības iestāžu apkopotajā informācijā, kas nepieciešama to funkciju pildīšanai. Publiskās pārvaldes apkopotie dati visbiežāk tiek izmantoti vienam mērķim un pēc tam vienkārši uzglabāti. Šo datu savākšanai tiek izmantoti dažādi resursi, tai skaitā nodokļu maksātāju nauda, tāpēc datu atvēršana būtu efektīva resursu izmantošana, jo pie viena un tā paša valsts pārvaldes veiktā ieguldījuma apjoma rodas plašāks, efektīvāku un tehnoloģiski modernāku e-pakalpojumu klāsts.

### Kādus ieguvumus dod atvērtie dati?

#### Privātajam sektoram

##### Ekonomiskā izaugsme:

Privātajā sektorā atvērtie dati dod iespēju radīt uz tiem balstītus pakalpojumus, kurus var piedāvāt ne vien vietējā tirgū, bet arī eksportēt. Publiskotā informācija var būt izejas punkts jaunas uzņēmējdarbības uzsākšanai, biznesa partneru atrašanai, dažādu digitālo inovāciju un jaunu pakalpojumu radīšanai. Šādas uzņēmējdarbības attīstīšana radītu jaunas darbavietas un dotu pienesumu tautsaimniecībai.

#### Publiskajai pārvaldei

##### Efektivitāte un caurskatāmība:

Tā kā pakalpojumus ar šiem datiem veido ne vien valsts, bet arī privātais sektors, pie tā paša ieguldījuma apjoma rodas plašāks, efektīvāks un tehnoloģiski modernāku e-pakalpojumu klāsts. Atvērto datu nodošana brīvai atkalizmantošanai dod iespēju ar sabiedrības spēkiem identificēt vājas vietas pašā publiskajā pārvaldē, efektivitātes zudumus tajā un tādējādi samazināt valsts pārvaldes izmaksas.

#### Iedzīvotājiem

##### Plašāks pakalpojumu klāsts:

Latvijas iedzīvotājiem atvērto datu galvenā vērtība ir to ieviešanas rezultātā radītais daudz plašāks, efektīvāku un tehnoloģiski modernāku e-pakalpojumu klāsts, kā arī zemākas valsts pārvaldes izmaksas, kas nozīmēs vairāk naudas sociālo un citu vajadzību segšanai. Turklāt atvērto datu gadījumā visiem ir vienādas iespējas tiem piekļūt un izmantot dažādām vajadzībām.

### Kā noteikt, vai dati ir atvērti?

- ◆ **Pilnīgi**  
Visiem publiskajiem datiem ir jābūt pieejamiem. Publiskie dati ir dati, uz ko neattiecas privātuma, drošības vai privilēģiju ierobežojumi.
- ◆ **Primāri**  
Dati tiek publicēti tādi, kā tie tiek oriģināli savākti ar lielāko iespējamo detalizācijas pakāpi, nevis apkopotā vai modificētā formā.
- ◆ **Laicīgi**  
Dati ir pieejami pēc iespējas ātrāk, lai nodrošinātu savlaicīgu datu vērtību.
- ◆ **Pieejami**  
Dati ir pieejami visiem iespējamajiem lietotājiem un visiem iespējamajiem nolūkiem.
- ◆ **Automātiski apstrādājami**  
Dati ir saprātīgi strukturēti, lai nodrošinātu to automātisku apstrādi.
- ◆ **Nediskriminējoša pieeja**  
Dati ir pieejami ikvienam bez nepieciešamības reģistrēties.
- ◆ **Atvērts datu formāts**  
Dati ir pieejami brīvā datu formātā, pār kuru nevienam nav īpašas kontroles.
- ◆ **Bez licencēs**  
Uz datiem neattiecas autortiesību, patentu, preču zīmju vai komercnoslēpumu likumi. Saprātīgi privātuma, drošības un privilēģiju ierobežojumi var tikt atļauti, ja to nosaka citi likumi. *Avots: [opendata.lv](http://opendata.lv)*

### Novērtējiet savas organizācijas datu atvērtības pakāpi!

Datu atkalizmantojamību iespējams novērtēt piecu zvaigžņu sistēmā no "vāji" līdz "izcili", izmantojot Tima Bernera-Li kritērijus.



Ja zvaigznes nav piešķirtas, tas nozīmē, ka datiem nav atvērta licence, pat ja tie ir publicēti tīmeklī.



Viena zvaigzne nozīmē, ka dati ir pieejami atkalizmantošanai. Tie ir publicēti tīmeklī ar atvērto licenci. Tie ir redzami un salasāmi tikai cilvēkiem nevis datorprogrammām, jo tie nav strukturēti un ir slēgtā formātā. Piemēram, tabula PDF datnē (tabula kā attēls).



Divas zvaigznes nozīmē, ka dati ir pieejami tīmeklī strukturētā mašīnlasāmā formātā. Tos viegli var atkārtoti apstrādāt, eksportēt un publicēt. Tomēr datu formāts nav atvērts. Piemēram, dati Excel tabulā.



Trīs zvaigznes nozīmē, ka dati ir publicēti atvērtā formātā un, atkārtoti izmantojot tos, nav nepieciešamas specifiskas lietotnes, piemēram, dati ir CSV formātā nevis Excelel.



Četras zvaigznes nozīmē, ka dati ir pieejami tīmeklī, izmantojot URI. Tā kā URI ir unikāls, tas ļauj precīzāku un efektīvāku datu izmantošanu. Piemērs ir RDF datne, kas satur URI.



Piecas zvaigznes nozīmē, ka dati ir ne tikai publicēti tīmeklī, bet ir arī saistīti ar citiem datiem, pilnībā izmantojot tīklošanās iespējas. Tie kļūst pieejami no citiem avotiem un nodrošina kontekstu, piemēram, caur Vikipēdijas saitēm. Piemēram, RDF datne, kas satur URI un semantiku.